הלכה · משנה תורה · מפרשים · קרית ספר · ספר משפטים

# קרית ספר על משנה תורה, הלכות מלווה ולווה

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# קרית ספר על משנה תורה, הלכות מלווה ולווה

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרית-ספר-על-משנה-תורה-הלכות-מלווה-ולווה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 4
**פרק ב** ..... 5
**פרק ג** ..... 5
**פרק ד** ..... 7
**פרק ה** ..... 8
**פרק ו** ..... 9
**פרק ז** ..... 9
**פרק ח** ..... 9
**פרק ט** ..... 9
**פרק י** ..... 10
**פרק יא** ..... 10
**פרק יב** ..... 12
**פרק יג** ..... 12
**פרק יד** ..... 13
**פרק טו** ..... 14
**פרק טז** ..... 14
**פרק יז** ..... 15
**פרק יח** ..... 16
**פרק יט** ..... 17
**פרק כ** ..... 17
**פרק כא** ..... 17
**פרק כב** ..... 18
**פרק כג** ..... 18
**פרק כד** ..... 18
**פרק כה** ..... 18
**פרק כו** ..... 19
**פרק כז** ..... 19

# פרק א

## הלכה א

**מצות ריו** להלוות לעניי ישראל דכתיב אם כסף תלוה את עמי את העני עמך אם זה חובה או אינו אלא רשות ת"ל העבט תעביטנו חובה ולא רשות וגדול המלוה יותר מן הנותן כדאמ' והקפידה תורה על הנמנע מזה דכתי' [ורעה] עינך באחיך וגו':

## הלכה ב

**אזהרת שיא** שלא לנגוש העני כשיודע שאין לו דכתיב לא תהיה לו כנושה:

**מצות ריז** ליגוש את הנכרי דכתיב לנכרי תגוש מפי השמועה למדו שזו מצות עשה כדאמ' בספרי ופירשו שר"ל לנכרי אתה רשאי לנגוש ולא לאחיך ולאו הבא מכלל עשה עשה. אסור לאדם להראות לבעל חובו כשיודע שאין לו דכתיב לא תהיה לו כנושה לא תראה בעיניו כנושה בו שיראה ויבוש.

## הלכה ד

**ואף** ע"פ שהלוה דחוק אין מרחמין בדין ומגבי' לו חובו מטלטלים שימצאו לו ואחר כך מן הקרקע דמטלטלי עדיפי טפי וקרא נמי הכי משמע דכתיב בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה וכתיב לא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו דסתמא דאית ליה בית משמע ומטלטלי שברשותו אינו נאמן לומר שאינו שלו אלא בראיה דבחזקתיה נינהו. ובגדי אשתו ובניו הרי הקנם להם אבל של שבת לא דחזקה דלא הקנם על דעת שלא יוכל למוכרם. ומגבין לב"ח אפילו מה שהוא משועבד לב"ח אחר ולכשיבוא הב"ח יעמוד בדין וכן אפילו היה חייב לגוים ויאסרו אותו משום דהשתא דחייב לפרוע אית ליה.

## הלכה ז

**מסדרין** לב"ח כדאמ' פרק המקבל דף קי"ד דגמר מיכה מיכה מערכין דכתיב ואם מך הוא מערכך וכתיב וכי ימוך אחיך וגו' מה התם מסדרין כדכתיב ואם מך הוא מערכך החייהו מערכך דהכי משמע הוא יהיה קיים מערכך כשאין ידו משגת דכתיב והעמידו לפני הכהן והעריך אותו. משייר לו כדי חייו ואין נותנין לו כלום (אלו) לאשתו ובניו דכתיב מערכך ולא לאשתו ובניו כדדרשינן בערכין פרק שום ואפילו תפסה האשה למזונות מוציאין מידה לב"ח דשעבודיה דאוריתא כדעולא ומזונות אשה ובניה מדרבנן ולדעת הרב ז"ל דמזונות אשה נמי מדאוריתא כמו שכתב פי"ב מהלכות אישות נראה דטעמא דמוציאין מידה משום דהוא חייב מהשתא לפרוע לב"ח מה שחייב לו ומזונות

האשה אינו חייב לה לעתיד אלא מידי יום ביום ולכך אינה יכולה לתפוס מנכסי בעלה כדי שתזון לזמן אי נמי כיון דמעשה ידיה לו נראה דב"ח קודם לה ולא חשיב חוב דידה גבי ב"ח אי נמי משום דכתיב מערכך החייהו מערכך ומשמע דוקא הוא ולא לאשתו כדאמ' לעניין כסות דהוי נמי מדאוריתא ואפ"ה הוי גזרת הכתוב שלא יתנו לה כסות והכי נמי במזונות וכדאמ'. היה אומן נותנין לו כלי אומנות דהוי בכלל החייהו מערכך וכו':

## פרק ב

### הלכה א

**דין** תורה דמסדרין לב"ח כדאמ' ואם לא נמצא ללוה כלום אין אוסרין אותו ואין אומר לו הבא ראיה שאתה עני וכדתניא לא תהיה לו כנושה ואינו נכנס לביתו לא הוא ולא שליח ב"ד שהתורה הקפידה על זה כדכתיב בחוץ תעמוד ומשום תקנה ראו הגאונים להשביע למי שלא הוחזק בעוני וכשרות וכדאמ' עד דרוש אחיך דרשהו אם הוא רמאי וכו'. ואם נראה ללוה ממון אח"כ ואמר של אחרים הוא אין שומעים לו עד שיביא ראיה דכל מה שהוא ברשותו הוי בחזקתו. ואם יש אחר שחייב ללוה מוציאין ממנו ונותנין למלוה כר' נתן פרק קמא דקידושין ודוכתי טובא דכתיב ונתן לאשר אשם לו וכל מה שיודה הלוה שאפשר שיש בו קנוניא אינו נאמן.

### הלכה ז

**ואסור** להלוות בלא עדים משום ולפני עור לא תתן מכשול שעולה על רוחו של זה לכפור וגורם קללה לעצמו כשתובעו וזה כופר הכל מקללין אותו כך פי' רש"י ז"ל:

## פרק ג

### הלכה א

**אזהרת שיב** שלא לחבול אלמנה בין עניה בין עשירה בין בשעת הלואה בין שלא בשעת הלואה אפילו על פי ב"ד כדכתיב ולא תחבול בגד אלמנה וכדתנן סוף פרק המקבל וכר' יהודה דבריתא לגבי ר' שמעון דדריש טעמא דקרא משום שאתה חייב להחזיר לה ערב ובקר ואתה משיאה שם רע בשכנותיה ולכך דוקא עניה אבל עשירה לא ולר' יהודה דלא דריש טעמא דקרא סתמא קאמר לא תחבול בגד אלמנה בין עניה בין עשירה ובכל גווני כדאמרינן ואם חבל מחזירין ממנו בע"כ כדכתיב אם חבול תחבול וגו' תשיבנו לו ודרשינן אין לי אלא ברשות משכנו שלא ברשות מנין ת"ל תחבול מ"מ אבד או נשרף לוקה כיון שאינו יכול לקיים החזרה:

## הלכה ב

**אזהרת שיג** שלא יחבול כלים שעושים בהם אוכל נפש כדכתיב לא יחבול רחים ורכב כי נפש הוא חובל ואם חבל מחזיר וכשאינו יכול לוקה כדאמרינן. וכיון דכתיב רחים ורכב חייב על הרחים בפני עצמן וכשם שאלו הם מיוחדים שהם שני כלים ומשמשין מלאכה אחת וחייב על כל אחד כן זוג של מספרים וצמד של פרות לוקה שתים וכדתניא סוף פרק המקבל וכי נפש הוא חובל לאו לאוסופי לאו ארחים אתא אלא לשאר דברים לרבות שאר כלים של אוכל נפש כדאמרי' התם לרבי יהודה:

## הלכה ד

**אזהרת שיד** שלא ימשכן לב"ח בזרוע כדכתיב לא תבוא אל ביתו לעבוט ואפילו שליח ב"ד עומד בחוץ והלוה מוציא לו המשכון כדכתיב בחוץ תעמוד וגו' כדתניא התם פרק המקבל ממשמע שנאמר בחוץ תעמוד איני יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אלא מי יוציאנו (אלא ב"ה) אלא מה ת"ל והאיש לרבות שליח ב"ד שהוא כמלוה וה"ק בחוץ תעמוד אתה והאיש שהוא שליח ב"ד ואשר אתה נושה בו יוציא אליך העבוט. וכן ב"ח אין לו ליקח המשכון מיד הלוה אלא מדעתו כדדרשינן בסיפרי יכול לא ימשכננו מבפנים אבל ימשכננו מבחוץ ת"ל לעבוט עבוטו בחוץ תעמוד דמשמע דבחוץ נמי לא יעביטנו ושליח ב"ד ממשכנו מבחוץ כדקאמר שמואל שליח ב"ד מנתח נתוחי דלא מרבי' ליה מדכתיב והאיש אלא שלא למשכנו מבפנים. עבר ב"ח ומשכנו מחזיר לו כדתניא גבי עני השב תשיב לו וגו' ואם אינו יכול לקיים לוקה כדאמרינן לעיל:

## הלכה ה

**מצות ריח** להחזיר המשכון לבעליו בעת שהוא צריך לו לא שנא משכנו בב"ד או מדעת הלוה כדכתיב השב תשיב לו את העבוט וגו' וכדאמרינן התם מחזיר לו הכר בלילה ואת המחרישה ביום כדי לעשות מלאכתו:

**אזהרת שטו** שלא יעכב המשכון מבעליו העני בעת שהוא צריך לו כדכתיב השב תשיב לו ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו לא תשכב ועבוטו אצלך זה כסות לילה ובכלים שהוא עושה בהן מלאכתן או לובשן ביום כתיב עד בוא השמש תשיבנו לו ויועיל המשכון לשלא ישמט החוב בשביעית ושיגבה ממנו כשימות הלוה. הממשכן את העני דבר שהוא צריך לו שלא בשעת הלואתו ולא החזירו בזמנו עובר משום לא תבוא אל ביתו והשב תשיב לו ולא תשכב בעבוטו.

### הלכה ו

**שליח** ב"ד שבא למשכן מניח מטה ומצע לעשיר ומטה ומפץ לעני ויחזיר לו כלי היום ביום ושבלילה בלילה כדילפינן לעיל ושאר הכלים מוכרן בב"ד אחר שלשים יום מת הלוה אינו מחזיר לבניו כדתנן התם פרק המקבל שאין כאן מצות השבת העבוט דהשב תשיבם לו כתיב ולא ליורשים. ערב מותר למשכנו בזרוע וליכנס בביתו ליתן המשכון דכתיב לא תבא אל ביתו לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לביתו של ערב. וכן דמי שכירות נכנס לביתו ונוטל משכון כדתניא התם דף קי"ו לצד שני כמו דבר אחר לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לשכר כתף וחמר וכו' יכול אפילו זקפן עליו במלוה ת"ל משאת מאומה.

### הלכה ח

**מותר** להשכיר משכונו של עני אם היה שכרו יותר על פחתו מפני שהוא כמשיב אבדה כדתנן פרק האומנין ד"פ אבא שאול אומר וכו':

## פרק ד

### הלכה א

**אזהרת שיו** שלא יתן המלוה מעותיו ברבית כדכתיב את כספך לא תתן לו בנשך ונשך ותרבית אחת הוא כדכתיב בנשך ובמרבית לא תתן אכלך כדאמר רבא ריש פרק אי זהו נשך אי אתה מוצא לא נשך בלא תרבית וכו' ולא חלקן הכתוב אלא לעבור עליו בב' לאוין:

**אזהרת שיז** שלא ללות ברבית דכתיב לא תשיך לאחיך כלומר לא תנשך לאחיך מדלא כתיב לא תשוך לאחיך דהוה משמע אמלוה:

**אזהרת שיח** שלא להתעסק בין מלוה ולוה ברבית דכתיב לא תשימון עליו נשך זה אזהרה לעדים גם כן ולערב ולסופר וכדאמרינן סוף פרק אי זהו נשך נמצא המלוה עובר על כולן כדאמר אביי התם משום לא תהיה לו כנושה דבשעת הלואה נותן בנשך ובשעת פרעון הוא לו כנושה כשתובעו ודוחקו והוא נותן לו בנשך בשעת פיסוק התנאי וכתיב לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך אל תקח מאתו נשך ותרבית ומשום לא תשימון עליו נשך ומשום ולפני עור לא תתן מכשול לפני הלוה להעבירו על לא תשיך והם ששה ולוה עובר גם כן על לפני עור שמעביר את המלוה ועדים אינם עוברים אלא משום לא תשימון וכל מי שהיה סרסור או מסייע ביניהם עובר משום לפני עור. ואין לוקין על לאו זה של רבית מפני שניתן להשבון דרבית קצוצה יוצאה בדיינים כרבי אלעזר התם ריש פרקא וטעמא כדמפרש התם דאמר קרא וחי אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי דרישיה

דהאי קרא ברבית קאי אל תקח מאתו וכו'. ומכין אותו עד שתצא נפשו שיקיים מצות וחי אחיך וכו' כמו בשאר מצות סוכה שאיני עושה לולב שאיני נוטל וכו' מכין אותו וכו' אבל אין יורדין לנכסיו שאינם משועבדים לכך ולהכי לא מיחייבי בנים לאהדורי אפילו בהניח אביהם אחריות נכסים וכתיב נמי אל תקח מאתו נשך וכו' לדידיה אזהר רחמנא לבריה לא אזהר רחמנא כדאמרינן וקרי' בהו יכין רשע וצדיק ילבש ואם היה דבר מסוים כמו פרה וטלית ועשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת חייבין בניו משום כבוד אביהם.

### הלכה ז

**כל** הכותב שטר רבית ומלוה ולוה ברבית בינם לבין עצמם הרי הם ככופרים בה' וביציאת מצרים כדכתיב אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים.

### הלכה ט

**ת"ח** שהלוו זה את זה ואחר כך נתן לו יתר מותר שלא נתן לו אלא מתנה כיון שיודעים חומר האיסור אבל כשאינו ת"ח אם מצא יותר ממה שהלוה לו יחזיר והיינו מדרבנן כיון שלא קצב מתחלה אבל הלוה שמצא יותר ממה שהלוו לו אם אינו בכדי שהדעת טועה אין חייב להחזיר. והמלוה על המטבע אפילו הוסיפו יותר על חמישיתו לא אסיר אלא מדרבנן כיון דלא קצב מתחלה.

### הלכה יג

**אין** מחילה מועילה בנתינת הרבית אבל אחר שנתנו כבר אם מחל לו אפילו לפי הוראת הגאונים נראה דלא אסיר מדאוריתא:

## פרק ה

### הלכה א

**הגוי** וגר תושב לוין ומלוין להם ברבית דכתיב לא תשיך לאחיך אסור ולגר תושב מותר:

**מצות ריט** להשיך לגוי דכתיב לנכרי תשיך מפי השמועה למדו שזו מצות עשה וכדתניא בסיפרי וחכמים הם שאסרו שמא ילמוד ממעשיו.

### הלכה ג

**כל** רבית על מעות של גוי אפילו על ידי ישראל נראה דלא הוי אלא אבק רבית וכן הערב לישראל על מעות שלוה מגוי ברבית.

### הלכה ז

**מצוה** להקדים הלואת ישראל בחנם להלואת גוי ברבית דכתיב אם כסף תלוה את עמי עמי וגוי שבאין ללוות עמי קודם ואי בחנם פשיטא אלא לא נצרכה דאפילו לגוי ברבית ולישראל בחנם כדא' התם דף ע"א.

### הלכה יב

**הא** דדרשינן נשך כל דבר אפילו דבור אסור נראה דהוי אסמכתא דאפילו מעות אי לא קצב לא הוי רבית מן התורה:

## פרק ו

### הלכה א

**המלוה** חברו מעות או פירות בתוספת כל שהו או ע"מ שידור בחצרו חנם או בפחות בדבר קצוב הוי רבית של תורה דכתיב לא תתן לו בנשך שהוא קוצץ בשעת הלואה וכן כל שלא קנה משום אסמכתא ואכל פירות הוי רבית של תורה שהרי ירד מתחלה לאכול הפירות על מה שהלוה לו כיון שלא היה קנין. וכל דיני רבית עד ס"פ עשירי הוו מדרבנן:

## פרק ז

### הלכה א

-העתקה מסוף פרק ו -

[ **וכל** דיני רבית עד ס"פ עשירי הוו מדרבנן:]

## פרק ח

### הלכה א

-העתקה מסוף פרק ו -

[ **וכל** דיני רבית עד ס"פ עשירי הוו מדרבנן:]

## פרק ט

### הלכה א

-העתקה מסוף פרק ו -

[ **וכל** דיני רבית עד ס"פ עשירי הוו מדרבנן:]

# פרק י

## הלכה א

-העתקה מסוף פרק ו -

[ **וכל** דיני רבית עד ס"פ עשירי הוו מדרבנן:]

# פרק יא

## הלכה א

**מלוה** ע"פ אפילו בעדים אי אמר פרעתי ביני לבינך נאמן אלא אם כן התנה אל תפרעני אלא בעדים וטעמא דהני עדים דהלוהו בפניהם לא מכחשי ליה כשאומר פרעתי וכיון שהוא מוציא מחברו עליו הראיה כדילפינן בדוכתיה ואי לא לוה מהימן ואפילו בלא שבועה אלא דרבנן תקנו שבועת היסת אבל מלוה בשטר אם טען פרעתי צריך להביא הלוה ראיה כיון דשטרא בידא דמלוה חתום בעדים דמדאוריתא לא צריך קיום דנעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד דהא דאמרינן מפיהם ולא מפי כתבם היינו היכא דשטרא תותיה ידי סהדיה אבל שטרא דנפיק תותיה ידיה דבעלי דין לא אמרינן מפיהם ולא מפי כתבם דמעידנא דיהיב שטרא חתום ביד מלוה לא יכלי למהדר בהו דכמי שנחקרה עדותן בב"ד כדאמרינן מפיהם קרינא בהו ומקרא מלא כתיב שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים למימרא דכה"ג עדות מעליתא היא ופיהם היא ולא מפי כתבם וכמו שכתב הרי"ף ז"ל פ"ד אחין ושטר שנמסר בפני עדים הוי כחתום בעדים לר' אלעזר פרק המגרש להני דפסקי כוותיה אפילו בשטרות דעדי מסירה כרתי דהא בגיטין דכתיב וכתב לה אמרינן דעדי מסירה כרתי וכתב ידו הוי כמלוה על פה אלא שאם אמר להד"ם אינו נאמן כיון שכתב ידו ניכר ובין זו ובין זו מדאוריתא גבי ממשעבדי דהלכה כעולא סוף פרק גט פשוט דשעבודא דאוריתא כדכתיב יוציא אליך את העבוט החוצה שמע מינה דנכסיו משועבדים למי שהלוה לו והוא הדין ממקרקעי ולהכי דבר תורה אחד מלוה על פה או בשטר גבי ממשעבדי אלא דחכמים חשו לפסידה דלקוחות במלוה על פה דליכא קלא אלא במלוה בשטר.

## הלכה ו

**ומלוה** על פה אינה נגבית מן היורשין אלא בא' מג' דברים במודה או תוך זמן או מת בנידויו והבא ליפרע מן היורש בין קטן וכו' לא יפרע מן המטלטלין וכו' שהמטלטלים אינם תחת שעבוד ב"ח מן התורה וקשיא לי טובא האי לישנא דמשמע דמטלטלי לא משתעבדי לב"ח מן התורה ואפי' בשטר ומלוה גופיה מדלא כתב מטלטלין של יתומים

אינם תחת שיעבוד וכו' ולעיל כתב שכל נכסי הלוה תחת שעבוד המלוה מן התורה ומשמע כל נכסי אפילו מטלטלים משום דהא דשיעבודא דאוריתא ילפינן לה מוהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך דהיינו במטלטלי אלא דאמרינן דהוא הדין למקרקעי וכדעולא סוף פרק גט פשוט כדאמרינן לעיל ונראה שהרב ז"ל סובר דהלכתא כעולא משום דרב פפא דהוא בתרא פסק הכי פרק קמא דקידושין דמלוה על פה גובה מן היורשין דשעבודה דאוריתא ואינה גובה מן הלקוחות וכו' וכמו שכתב הרי"ף ז"ל ס"פ גט פשוט וסבירא להו דהאי דשעבודה הוי מדאוריתא בין במלוה בשטר בין על פה ונגבית מן היורשין בתלתא גווני היינו בקרקעות דאית בהו אחריות ואף על גב דקרא דוהאיש אשר אתה נושה בו דמיניה ילפינן דשעבודה דאוריתא מיירי במטלטלי ואמרינן וה"ה למקרקעי כדפי' רשב"ם ז"ל אפ"ה לא חייל שעבוד אלא אקרקעות דאית בהו אחריות כדאמרינן וקרא דאיירי במטלטלי היינו דחייב לוה גופיה לשלם למלוה דהא כתיבי תשלומין בתורה מיטב שדהו וכו' שנים ישלם וכו' ונתן בפלילים בכולהו אבות נזיקין ובד' שומרים נמי תשלומין כתיבי בהו אבל שעבוד לא חייל אלא אמקרקעי כדאמ' בפשטיה דירושלמי פרק הניזקין מיטב שדהו פרט למטלטלין מיטב כרמו פרט לראוי כבמוחזק כדאיתי ליה הרא"ש ז"ל ס"פ יש בכור אי נמי אפשר דכיון דילפינן שעבודה מדאוריתא מוהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך וכו' דחייל שעבודה נמי אמטלטלי דלוה גופיה ואי נפלי מטלטלי קמי יתמי פקע שעבודא מיניהו וכדאמ' בכולי תלמודא מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח וממתני' דפרק הכותב שמעי לה כדכתב הר"ן ז"ל ומשמע דדוקא מטלטלי דיתמי הוא דלא משתעבדי הא דלוה גופיה משתעבדי מדאוריתא והיינו משום דכיון דלוה גופיה חייב לפרוע מן התורה משתעבדי כל נכסוהי קרקעות ומטלטלים עד שיפרע ומטלטלים דאיתנהו ברשותיה חייב להוציאם וכדכתיב יוציא אליך העבוט וגו' וכשמת לוה כיון דיורשים לא מתחייבי לפרוע פקע שעבודה דמטלטלי מיניהו כיון שהן תוך רשותן אבל קרקעות דאיתנהו בעיניהו לא פקע שעבודה מיניהו וגובה מהן מלוה ואפילו מן היורשים כדאמרינן והיינו מה שכתב הרב ז"ל שכל נכסי הלוה תחת שעבוד המלוה מן התורה דמשמע בין קרקעות בין מטלטלין והכא שהמטלטלים אינם תחת שעבוד ב"ח מן התורה ור"ל מטלטלי דיתמי וכדאמ'.

## הלכה ח

**מצוה** על היתומים לפרוע חוב אביהם מן המטלטלים שהניח להם ואם לא רצה אין כופין אותו וכתב הר"ן פרק מי שהיה נשוי מה שכתב רש"י ז"ל גבי קטינא דארעא דמצוה על היתומים וכו' משום כבוד אביהם אלא שאין לב"ד לכופן על כך דלאו מצות עשה

מפורשת היא כסוכה וכלולב אלא מצוה דרבנן היא וכו' אבל גבי יתומים דמצוה דרבנן בעלמא הוא דאיכא אין כופין אותן עד כאן ואחרים כתבו דהא דאין כופין משום כיבוד אב היינו דכל מצוה שמתן שכרה בצדה ככיבוד אב אין כופין עליה דנראה דמצוה זו על היתומים הויא מדאוריתא. ואם תפס בעל חוב המטלטלים מחיים גובה מהן אי משום דמשעבדי ליה בחייו אי משום חיובו לפרוע וכדאמרינן לעיל ותפיסת שטרות לא הויא תפיסה מן התורה אפילו מחיים כיון דאין גופן ממון.

### הלכה ט

**קרקע** שגבו יתומים מחוב אביהם בעל חוב של אביהן גובה אותו מהן דהא הוה כשל אביו כיון שהיה משועבד לו ומשום הכי נמי טורף הקרקע שהגבה ליתומים כמו שכתב הרב ז"ל:

## פרק יב

### הלכה א

**נראה** דמדאוריתא גובה מלוה שטר חובו אפילו מיתומים קטנים אחר שמעמידין ב"ד אפוטרופוס דהא אפילו היה חי לוה לא הוה מהימן לומר פרוע אלא בראיה ברורה ורבנן הוא דתקינו הכי ואוקמו נכסי בידה דיתומים משום דשמא יש להן ראיה והם אינם יודעים עד שיגדלו:

## פרק יג

### הלכה א

**מלוה** שבא להפרע בשטר שבידו שלא בפני לוה אין נזקקין לו ב"ד מדאוריתא כיון דלוה חי וליתא קמן דחיישינן לשובר עד שיבוא בעל דינו אבל גבי יתומים כיון דנכסי הוו דידהו נזקקין מדאוריתא בהעמדת אפוטרופוס וכדאמרינן לעיל. מלוה על המשכון ומתו שניהם היורש הוי מוחזק מדאוריתא והמוציא מחברו עליו הראיה.

### הלכה ד

**מלוה** חברו על המשכון הוי שומר שכר מדאוריתא משום פרוטה דרב יוסף וכדכתב פרק י' מהלכות שכירות. ותביעות המלוה ולוה על המשכון אם יש ביניהם הודאה במקצת חייב שבועה מן התורה וכן שבועה שאינה ברשותו הויא מדאוריתא.

### הלכה ה
**הקובע** זמן לחברו בין בשטר בין על פה אינו רשאי לתובעו קודם דהויא תנאי שבממון וסתם הלואה שלשים יום ואינו רשאי לתובעו קודם ואפילו על פה וכדאמר' פרק קמא דמכות מדכתיב קרבה שנת השבע שנת השמטה ממשמע שנאמר שנת השבע איני יודע שהיא שנת השמטה אלא לומר לך יש לך שמטה אחרת שהיא כזו שקרויה שנה והיא המלוה סתם שאינו רשאי לתובעו בפחות משלשים יום משום דשלשים יום בשנה חשוב שנה כדאמ' בעלמא ואם התנה הכל לפי תנאו ואם יש עד אחד בהכחשת הזמן חייב שבועה מן התורה.

### הלכה ח
**תבע** ללוה לפורעו במדבר חייב והרשות ביד המלוה לקבל כיון שהלוהו בישוב:

## פרק יד

### הלכה א
**מן** התורה אינו צריך שבועה בכל אלו הטענות ואפילו בשטר שאינו מקויים דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד.

### הלכה ג
**לוה** אמר פרעתי מחצה והעדים אומרים פרע הכל אף על גב דהוי מודה מקצת נראה דמדאוריתא לא מיחייב שבועה מדין מודה מקצת כיון דהעדים אומרים פרע כולו ואפשר שהם זכורים יותר ממנו ואם כן הוי כמשיב אבדה מדאוריתא וכדמשמע התם פרק יש נוחלין.

### הלכה ו
**לוה** שטען על שטר אפילו הוא מקום שהוא מזויף והודה המלוה אלא שאמר ששטר כשר היה לו ואבד אי מגו מהני מדאורית' נראה דהוה גובה כבשטר מעליא ואי מדאורי' ילפינן לה [מדחייב רחמנא שבועה לשומרים בגנבה ואבדה או שבורה ומתה מגו דהוי מצי למימר לא היו דברים מעולם ואם נתנה לו בעדים הוי מצי למימר החזרתי].

### הלכה ז
**שטר** שלוה בו ופרעו וחזר ולוה בו לא הויא אלא מלוה על פה שכבר נמחל שעבודו.

### הלכה ח
**לוה** שאמר פרעתיך כל שלא הביא ראיה שבתורת פירעון נתן לו נאמן המלוה לומר שפרעון חוב אחר הוא כיון ששטרו בידו.

### הלכה י
**עד** אחד בשטר לדעת הרב ז"ל צריך שבועה מדאוריתא כדא' אבל קם הוא לשבועה וכן לדעתו הוי מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע כשאומר פרעתי ומשלם כנסכא דר' אבא וילפינן לה מדכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם היכא דשייכא ומי שאינו יכול לישבע משלם.

### הלכה יג
**כל** שאין שטר ביד המלוה אפילו תוך זמנו יכול לומר פרעתי.

### הלכה יד
**שנים** אוחזין בשטר הוי כאוחזין בטלית:

## פרק טו

### הלכה א
**אמר** המלוה אל תפרעני אלא בפני עדים או בפני פלוני ופלוני ואמר הלוה שפרע לו בפניהם והלכו למדינת הים נאמן מדאוריתא ואפילו לא הלכו והביא אחרים שפרעו בפניהם נאמן כדעת הרב ז"ל.

### הלכה ד
**התנה** שיהיה נאמן כשני עדים לומר שלא פרעו נאמן ואם אמר כשלשה והביא ארבעה אינו נאמן כיון דירד למנין הא הביא יותר.

### הלכה ו
**התנה** הלוה שיהא נאמן לומר פרעתי אינו גובה בשטר זה מן היורש ולא מן הלוקח דטענינן להו שפרע כיון שהיה נאמן וכל תנאי שבממון קיים:

## פרק טז

### הלכה א
**מן** התורה החוב באחריות הלוה עד שיגיע לרשות המלוה ואם אמר לו זרוק לי חובי וכו' והוי בכלל כל תנאי שבממון קיים.

### הלכה ב
**אמר** ללוי הולך מנה זה לשמעון שאני חייב לו הוי כזכה לו כיון שהוא חייב לו וחייב באחריותו.

### הלכה ג
**מעמד** שלשתן כשהיה חייב לו ולא הטעהו הוי הלכתא בלא טעמא ונראה דהוי מדאוריתא וכדאמר' פרק האיש מקדש פליגי בדרב הונא דאמר מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה כרבי מאיר דאמר התקדשי לי בשטר חוב או במלוה שיש לו אצל אחרים מקודשת סבר כי אמר רב לא שנא מלוה ולא שנא פקדון ומאן דאמר אינה מקודשת סבר כי אמר רב בפקדון אבל במלוה לא ומשמע דאי סבר אפילו במלוה דכולי עלמא מקודשת וכיון דקי"ל סוף פרק קמא דגיטין דלא שנא מלוה ולא שנא פקדון אם כן הויא מקודשת כיון דהוי במעמד שלשתן משמע דמעמד שלשתן מדאוריתא ואיפשר דילפינן לה מדרבי נתן מנין לנושה בחברו וכו' וכיון דמדאוריתא מוציאין מזה לזה כל שכן אי אקניה ליה במעמד שלשתן דקני.

### הלכה ה
**חנוני** ובעל הבית ופועל מדאוריתא חייב לפרוע בעל הבית לפועל והחנוני הוי מוציא מבעל הבית ועליו הראיה.

### הלכה ז
**מכירת** שטר חוב הוי מדרבנן משום דאין גופו ממון.

### הלכה ח
**שליש** נאמן בדברו ובכתבו הואיל והיא בידו.

### הלכה ט
**עדים** מקוימים בשובר או נמצא השטר בין שטרות פרועים או שכתוב בגופו של שטר פרעון עושין על פי הכתב.

### הלכה יא
**שטר** של אחד שנמצא בידו ואין ידוע מה טיבו יהא מונח עד שיבוא אליהו.

### הלכה יב
**האומר** לבניו שטר בין שטרו פרוע ושאר החלוקות הכל מדין המע"ה והרי אינו יודע:

## פרק יז

### הלכה א
**מן** התורה נפרע יורש אפילו מיורש שלא בשבועה אפילו אומר אינו יודע דשטר בחזקתו ואפילו מת הלוה תחלה דלא נתחייב מלוה שבועה מן התורה כדי שנאמר אין אדם מוריש שבועה לבניו דהא דאין אדם מוריש שבועה לבניו על כרחין היינו בשבועה דרבנן

שהיה מלוה חייב שבועה מדרבנן ויטול וממון זה שהוא חייב שבועה עליו אין אדם מוריש שבועה זו לבניו כדי שיטלו הממון וכדפירש רש"י ז"ל פרק כל הנשבעין אבל מי שנתחייב שבועה מן התורה ומת דבנו אינו נשבע לא שייך בהא אין אדם מוריש שבועה לבניו דהא כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דהיינו מודה מקצת ועד א' ושבועת השומרין כדתנן ריש כל הנשבעין וכיון דאבוהון נתחייב שבועה בבית דין ולא הספיק לישבע עד שמת נראה דלא איפסידו אינהו דאמרי' דאלו הוה אבוהון חי הוה נשבע ואינהו לא מצו משתבעי דהא לא ידעי ואם כן פשיטא דלא שייך בהו האי שבועה ולא משלמי ולישנא דאין אדם מוריש שבועה נמי הכי משמע דקאי אשבועה דנשבע ונוטל מדרבנן דאין אדם מורישה לבניו כדי שיטלו בשבועה דשלא פקדנו דהא שבועה עצמה שהיה נשבע אביהם שלא קבל חוב זה הם אינם יכולים לישבע כך וכיון שחלה שבועה על אביהם תו לא פקעה ובניו שאין יכולים לישבע הפסידו וכדאמ' והא דאמרינן התם שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשים הא אמרי' התם דאיירי כגון דאמר ליה מנה לאבא ביד אבוך ואמר ליה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא דאביו כה"ג חייב ואתא קרא למיפטר יורשים.

### הלכה ז

**מלוה** שהאמין ללוה כל זמן שיאמר פרעתי נאמן מן התורה אפילו שלא בשבועה ואפילו מת מלוה דכל תנאי שבממון קיים. שובר מהני מדאוריתא אפילו איתמי

### הלכה ט

**מעות** הכתובין בשטר נגבין ממעות המקום שנכתב בו השטר או המקום שיצא בו השטר דהא נשתעבד לוה לפרוע בכל מקום כיון שלא נכתב בשטר מקום ואם כתוב כסף סתם מה שירצה לוה מגבהו דהמוציא מחברו עליו הראיה. שטר שאין בו שום מקום שנכתב בו כשר:

## פרק יח

### הלכה א

**המלוה** חברו סתם כל נכסיו אחראין לחוב זה כדאמ' לעיל פרק י"א דשעבודא מדאוריתא בין מלוה בשטר בין מלוה על פה מדאוריתא בין בקרקעות בין במטלטלין וכדאמר' לעיל ואפילו מה שקנה אחר כך משועבד לחוב שהיה חייב קודם מדאוריתא אפילו שלא כתב דאקנה דקרא דכתיב והאיש אשר אתה נושה בו יוציא וגו' דמיניה ילפינן דשעבודא דאוריתא מיירי בין במה שהיה לו קודם בין מה שקנה אחר כך ואפותיקי נראה דלא הוי

מן התורה אלא כמו שעבוד אלא דמשום דכל תנאי שבממון קיים אי אתני בפי' לא יהא לך פרעון אלא מזה אינו גובה משאר נכסים ואם מכרו אינו מכור.

### הלכה ו

**הקדש** חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד כדאמר רבא בכמה דוכתי ונראה דמדאוריתא לא מפקיעי שעבודא וכדאמר' פרק שביעי מהלכות ערכין:

## פרק יט

### הלכה א

**דין** תורה שיגבה בעל חוב מן הזיבורית דכתיב והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך וגו' מה דרכו של אדם להוציא פחות שבכליו וכדאמר' פ"ק דקמא.

### הלכה ב

**אין** נפרעין ממשועבדים במקום שיש בני חורין דאף על גב דשעבודה דקמא חייל אנכסי כיון דאיכא בני חרי ואפילו זיבורית לניזק דגבי מעידית מדאוריתא לא טרף ממשעבדי דהאי שיעבוד' לא הויא אלא כל היכא דלא פרע ליה וכדפרע ליה פקעה ולהכי אי איכא בני חרי גובה מיניהו ופקע שעבודיה וקאי שעבודא דלוקח בחזקתיה וכד טריף ממשעבדי לא טריף אלא מבתרא דאלו מדלקמיה מצי אמר הנחתי לך בני חרי לגבות ממנו:

## פרק כ

### הלכה א

**מי** שקדם חובו גובה תחלה שהרי נשתעבדו לו הנכסים קודם בין במלוה בשטר בין במלוה על פה ואפילו במטלטלין מדאוריתא ואם קנה אחר שלוה מכמה בני אדם חייל שעבודה דכולהו כי הדדי וכן כשלוו בבת אחת דשעבודה חייל כי הדדי חולקין ביניהם הממון על מנינם וכמו שכתב הרב ז"ל. ה' בניסן וניסן סתמא של ה' בניסן קודם:

## פרק כא

### הלכה א

**נראה** דהא דבעל חוב גובה השבח אפי' שהשביח מאליו דלא הוי דאוריתא אלא דרבנן דמדאוריתא לית ליה שעבודה אלוקח אלא מה שהיה שוה שעבודו כשיצא מתחת לוה

והרי הגאונים שאומרים שלעולם אינו גובה אלא חצי אפילו אתי ממילא ואי דאוריתא כולו היה גובה אי הוה חייל שעבודא אשבח:

## פרק כב

### הלכה א

**אין** יורדין לנכסי לוה עד שיתבענו דנכסוהי דאיניש הוי כמו ערב ולא יפרע מן הערב תחלה וכדאמר' פרק גט פשוט ונראה דהוי מדאוריתא מדין ערב וסדר הגבי' תקנת חכמים ז"ל.

### הלכה טז

**שומא** דהדרא לעולם היינו משום ועשית הישר והטוב ונראה דהוי אסמכתא:

## פרק כג

### הלכה א

**שטרי** חוב המוקדמין והמאוחרין נראה דמדאוריתא אם הוא ידוע יום הקנין שטורף מאותו יום ואילך מן התורה.

### הלכה יב

**מי** שבלה שטר חובו היו העדים עצמם יכולין לכתוב לו אחר כמוהו ושטר שנקרע ואינו קרע בית דין אכתי הוי בחזקתו.

### הלכה יז

**אין** משנין השטר אם יש חשש הפסד ללוה כיון שלא נכתב כך מקודם:

## פרק כד

### הלכה ד

**כל** מי שהוחזק שמו בעיר כותבין עליו שטר בשמו דחזקה מדאורייתא והיוצא מתחת ידו גובה בו:

## פרק כה

### הלכה א

**ערב** משתעבד מדאוריתא אי הוה קבלן מדכתיב אנכי אערבנו וגו' תנה אותו על ידי וגו' כאלו מקבלו בידו ויחזירהו לו וערב דכתיב לקח בגדו כי ערב זר למלוה קאמר רחמנא

קח בגדו כי ערב בשביל איש זר דהיינו באמירה בעלמא דלא כתיב הכא קבלנות ונראה דעד שלמה הוה הלכת' ואתא הוא אסמכיה אקרא וכדאמ' בעלמא פשטיה דקרא הוי בשעת הלואה אבל שלא בשעת הלואה לא משתעבד אלא בקנין ולא יפרע מן הערב בתחלה דלא נעשה ערב אלא אם אין לו ללוה מה לפרוע אבל קבלן הוה כלוה עצמו ומי שאמר לחברו ערוב לפלוני ואני ערב משועבד נמי מדין ערב ואין ערב אלא בדבר קצוב:

## פרק כו

### הלכה א

**מלוה** גובה מן הערב אפילו משועבדין כשערבו עם הלוה בשטר ורוב דיני ערב מדאוריתא וכשיש טענה בין הלוה או המלוה והערב המע"ה. קטן אינו משתעבד בערבות:

## פרק כז

### הלכה א

**שטר** חתום בעד ישראל כשר אף על פי שהוא כתוב בכל לשון ובכל כתב וגבי ממשעבדי ומדאוריתא אפילו מלוה על פה הוה גבי ממשעבדי וכדאמרינן לעיל פרק י"א וליכא חילוק בין מלוה בשטר למלוה על פה מדאוריתא אלא לענין אם אמר פרעתי דבשטר אינו נאמן כל זמן שהשטר ביד המלוה. ושטרי הלואה וממכר שנעשו בערכאותיהם ועבדים גוים לא מהני מדאוריתא דליכא עדות כלל אם לא כשחייב מודה דלא גרע ממלוה על פה דמדאוריתא גבי ממשעבדי כדאמ' אבל כל תיקון שטרות נראה דלא הוי אלא מדרבנן כיון דלא פסלינן להו אלא משום שמא היה כך או לא היה כך דמדאוריתא הוה מוקמינן ליה בחזקת כשר כיון שהוא כתוב וחתום ואם יש ספק בשיעו' החוב המוציא מחברו עליו הראיה. ויש בדיני הלכות אלו דברים מדרבנן משום תקנת העולם וגדר וחייבים אנו לדין בהם משום לא תסור וגו':